

מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

סוטה כב - ב

עניין: שכר פסיעות ב'

חיד"א ככר לאדן סי' ט

מסכת דרך ארץ זוטא פ"ב

הוא כולל לכל. ו"ל דלפי דעת המוספות ממניי איירי צמחה ומיירי ע"מ לקבל שכר צעה"ו ואז שייך תוהא וצריחא דר"ה צאינו תוהא א"כ ניחא אן צעושה ע"מ לקבל פרס צעה"ו דלא משכחא תוהא על הראשונות כלל. מני למתני ככולו וציווי וא"כ א"ש מאי דקתני צצריחא דידן ותן שכר לפסיעותן צציווי כולל דמיירי צשכר העה"צ. ולפ"ו ניחא אחת שאמרו פ' היה נוטל א"ר יוחנן למדנו קבול שכר מאלמנה דאמרה רבי ולא שכר פסיעות יש דהתם נמי צשכר העה"צ מיירי והא שרי דשכר העה"צ לא משכחא תוהא.

א"ב כפי מה שמריך הרב מהר"ש פרימו ז"ל לקושית המוספות דמאי דתמן הוו כעבדים המשמשים את הרב שלא ע"מ לקבל פרס היינו צעיקר המלות אבל אם מוסיף על חיובו צמוספת שרי ע"מ לקבל פרס ופ"ק דר"ה מיירי צמוסיף על חיובו דייקא נמי דקתני סלע זו לצדקה כלומר נוסף על חיובו. לפ"ו צהיהא אלמנה דפ' היה נוטל היה חוספת דהוה די כנישחא צשכיבוחא וטרחא למיתי לצי מדרשא דר"י צוה חוספת יש שכר פסיעות ומציא למעבד ע"מ לקבל פרס. והיינו דאמר ר' יוחנן למדנו קבול שכר מאלמנה דצמוספת שרי עמל"פ וצכגון זו הו צריחא דידן דקתני תן שכר לפסיעותן.

חיד"א פתח עינים

ההיא אלמנה דהות בי כנישתא בשביבותה כל יומא הוה אחיא ומצלא בי מדרשי' דרבי יוחנן וכו' יש להרגיש במאי דקאמרה ולא שכר פסיעות יש לי דמשמע דהוה עבדא ע"מ לקבל פרס ואין זה מן המובחר. ותו דאמר רבי יוחנן למדנו קבול שכר מאלמנה דמשמע דמאן דעביד לקבולה אגרא היתה כאלמנה שפיר עביד. ותו לימוד בעי והלא מלתא כדגא פשוטה לפניא דאין הקב"ה מקפח שכר אפילו שיחה גאה :

אמור מעתה זו האלמנה דהוה בי כנישתא בשביבותה השיגה רבי יוחנן דהוה לה למיול בי כנישתא דסמיך משום דאין מעבירין על המצות וההוא דמגע ברישא איבעי לה למעבד וכהתיא דאורח חיים פן תפלט. ואמרה תאשה ולא שכר פסיעות יש כלומר דחמצות היא עצמה ואני עושה אותה באופן חיותר נאות וכדברי הרב תה"ד חגו' ואין מעבירין היינו במצות חלוקות ולא שהיא היתה עושה ע"מ לקבל פרס רק אצטריכא לה שעתה כל שישנו בנותן טעם דלא שייך אין מעבירין במצות אחת שאם ימתין לעשותה יעשנה בדרך מובחר וי"ש למדנו קבול

בן יהוידע

י"ב. למדנו יראת חטא מצחולה, וקבול שכר מאלמנה. הקשה הרב פ"פ ז"ל, דמשמע לולי אלו לא היינו יודעים שגריך האדם להיות ירא חטא, ויש קבול שכר אחמאה ע"ש. ונ"ל בס"ד, הכונה לולי זאת לא היינו יודעים שגריך האדם לדאוג ולהיות ירא ומפחד ומצדק גם על חטא של אחרים, שלא יחטאו מסיבתו, ורק ירא וישדח ויבקש על עצמו שלא יחטא, ומצחולה זו למדנו שגריך להיות ירא ומפחד ומצדק גם צעבור אחרים, וכן צקבלת שכר ודאי יודעים אהנו שיש קבלת שכר, אך אסור לאדם לעשות מצוה צשציל קבלת שכר, מיהו אם עושה יותר נוכדי חיובו מותר לבקש שכר על זה, וכמ"ש המפרשים על צריחא דיתן סלע לצדקה ע"מ שיחיה צנו, דחיירי צנותן הסלע אחר שנתן כדי חיובו, וכאן אר"י למדנו מזה האלמנה המלאות ואופנים לעשות צמלות חוספת על חיוב, כדי שצוה יהיה מותר לנו לבקש שכר להדיה, כהאי עובדה דאלמנה, דהיה לה צית הגנבת קריצה לביתה, והיתה הולכת לבית הגנבת הרחוקה משום שכר פסיעות, דאם אהנו נעשה כמוה צמולה זו וצשאר מלות, נוכל לבקש שכר דהא ההליכה לבית הגנבת הרחוקה הוה חוספת על החיוב כיין דאפשר לקיים המלוה צקריצה וכה"ג מותר לבקש שכר, לכן אהנו נלמוד אופן, שנוכל לקבל ולבקש שכר צפינו, כמו אופן מעשה האלמנה וכיוצא בו :

רבי צדוק הכהן

דברי סופרים אות ד'

אבל נראה, דמכל מקום גם זה כשהכונה רק לגרמיה, שיהיה בן עולם הבא ושיאריך ימים לעולם הבא ושיהיה לו טוב לעולם הבא, דבוה אין נפקא מינה בין פרס דעולם הזה לדעולם הבא. אבל מה שהוא עיקר עולם הבא, דנהנין מזיו השכינה (ברכות יו, א), דזהו לאו הנאת גרמיה, ואף בעולם הזה מי שזוכה לכך, והוא השעה אחת דתשובה ומעשים טובים בעולם הזה שיפה מכל העולם הבא (אבות ד, כב), ושכר מצוה - מצוה, נועל כן אמרו גם כן בריש פרק ב' דאבות הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה שאין אתה יודע מתן שכרן של מצוות, רצונו לומר שאף על פי שזו המצוה קלה, אין אתה יודע מתן שכרה, דשכר מצוה מצוה, ואפשר דהמצוה הבאה בשכרה, היא חמורה שבחמורות, ולשכר זה יש לחשוך, דזוכין לזה בשכר מצוה לבוא לתשובה ולאזהבה ולדביקות, לשכר כזה יש לצפות, ומותר על מנת לקבל פרס כזה. וזהו לשמה גמור, שעושה מאהבה, שרוצה לזכות על ידי זה לאהבת הש"י, ודייקא לקבל פרס - לא, ולא לקבל שכר. ובברכות [כח, סע"א] ועירובין [כח, רע"ב] איקום מקמיה ואקבל אגרא, ובעבודה זרה [יו, רע"ב] ונכפייה ליצרא ונקבל אגרא, ואיך אמרו בהדיא על מנת לקבל פרס, ובבא קמא [מא, ב] כשם שקבלתי שכר על הדרישה, כך קבלתי שכר על הפרישה, ובסוטה [יד, א] אמר הקב"ה למשה רבנו ע"ה כלום אתה מבקש אלא לקבל שכר, ובמדרש חזית [ה, ב] טיפש אומר מה אני עמל כו' וחכם אומר לא שכר אני נוטל, ובריש פרק ב' דאבות הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה שאין אתה יודע מתן שכרן של מצוות, הוי מחשב הפסד מצוה נגד שכרה, ובסוטה [כב, א] לא שכר פסיעות יש, והזכירה לשבח בזה, וכן בכמה דוכתיין. אלא דפרס ושכר תרי מילי נינהו, ושכר מצוה האמיתי שהוא שיזכה על ידי זה להיות דבוק בהש"י, זהו עיקר תכלית מכוון כל מעשה המצוות, וזהו עיקר מצותו לעשות על מנת כן, וזהו לשם פעלן לידבק על ידי זה בו יתברך.

